

Siyasi Alandaki Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 19

» Saltanatın Kaldırılması

Nedenleri

- Saltanatın milli egemenliğe aykırı olması
- Padişah ve Osmanlı Hükûmeti'nin, Milli Mücadele'nin aleyhindeki çalışmaları
- Ülke içindeki iki başlılığa son vermek
- Lozan Konferansı'na Osmanlı Hükûmeti'nin de davet edilmesi

Not: Hızlandıran gelişmedir.

Sonuçları

- Yönetimde iki başlılık sona erdi.
- Milli egemenlik yolunda önemli bir adım atıldı.
- Cumhuriyetin ilanı için önemli bir adım atıldı.
- Laiklik yolunda önemli bir adım atıldı.

Not: Laikliğin ilk adımıdır.

- Osmanlı Devleti resmen sona erdi.

Saltanatın kaldırılmasıyla Padişah Vahdettin ülkeyi terk etti. TBMM tarafından Abdülmecit Efendi devlet işlerine karışmamak üzere halife seçildi.

Dikkat: Saltanat kaldırılınca Osmanlı hanedanı ülkeyi terk etmedi. Halifelik kaldırılınca terk edecektir. Saltanatın kaldırılması, I.TBMM'nin yaptığı tek inkılaptır.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Cumhuriyetçilik
- Laiklik
- İnkılapçılık

» Ankara'nın Başkent Olması

Bağımsızlığımızı kazandığımız Kurtuluş Savaşı'nın yönetildiği şehir olan Ankara, cumhuriyetin ilanından kısa bir süre önce 13 Ekim 1923 tarihinde başkent ilan edilmiştir.

Nedenleri

- TBMM'nin burada açılmış olması ve Kurtuluş Savaşı'nın bu şehirden yönetilmesi (Tarihi neden)
- Türkiye'nin orta yerinde bulunması ve askeri, siyasi yönden güvenilir bir konumda bulunması (Siyasi, askeri ve coğrafi neden)
- Ülkenin her tarafına hizmet götürecek uygun bir konumda olması

İstanbul'un başkent yapılmamasının nedeni?

- Kurtuluş Savaşı'nın Ankara'dan yönetilmesi ve TBMM'nin burada kurulması
- Lozan'a göre boğazlar üzerinde tam olarak hâkimiyet kuramamız nedeniyle İstanbul'un güvenli olmamasıdır.

» Halifeliğin Kaldırılması

Nedenleri

- Halifenin devlet işlerine karışması
- Halifenin devlet başkanı gibi hareket ederek yabancı elçileri kabul etmesi
- Eski rejime dönmek isteyenlerin halifeyi kullanması
- Halifenin yenilikler önünde engel olması

Sonuçları

- Laiklik için en önemli adım atıldı.
- Milli egemenlik yolunda önemli bir adım atıldı.
- İnkılapların önü açıldı ve hızlandı.
- Osmanlı ailesi yurt dışına çıkarıldı.

Hangi Atatürk ilkesiyle ilgilidir?

- Laiklik
- Cumhuriyetçilik
- İnkılapçılık

Önemli Not: Saltanat kaldırıldığında halifeliğin kaldırılmamasının nedeni, henüz ortamın uygun ve halkın bu duruma hazır olmamasıydı.

Dikkat: Halifeliğin kaldırılması ile Osmanlı ailesinin yurt dışına çıkartılmasının gerekçesi; Osmanlı ailesine mensup olan kişilerin gelecekte saltanat ve halifelik iddiasında bulunmalarını engellemektir.

Saltanatın kaldırılması



1 Kasım 1922

Ankara'nın başkent olması



13 Ekim 1923

Cumhuriyet'in ilan edilmesi



29 Ekim 1923

Halifeliğin kaldırılması



3 Mart 1924

Şeriye ve Evkâf Vekâletinin kaldırılması



3 Mart 1924

Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kaldırılması



3 Mart 1924

Siyasi Alandaki Gelişmeler

Kazanım Ders Notu - 19

» 3 Mart 1924'te Yapılan Diğer Siyasi Yenilikler

- Şerîye ve Evkâf Vekâleti kaldırılarak yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü kurulmuştur. (Laiklik, İnkılâpçılık)
- Erkan-ı Harbiye Vekâleti kaldırılarak yerine Genelkurmay Başkanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı kurulmuştur. (Cumhuriyetçilik, İnkılâpçılık)

» Şerîye ve Evkâf Vekaletinin Kaldırılması

Şerîye ve Evkâf Vekaleti kaldırılarak;

- Din işlerini yürütmek üzere Diyanet İşleri Başkanlığı kuruldu.
- Vakıf işlerini yürütmek üzere Vakıflar Genel Müdürlüğü kuruldu.

Şerîye ve Evkâf Vekâletinin kaldırılması ile;

- Din işleri siyasetin dışına çıkarılarak laik devlet anlayışı güçlendi.
- Çağdaş devlet olma yolunda önemli bir adım atıldı.

» Erkân-ı Harbiye Vekaletinin Kaldırılması

- TBMM'nin içinde ordu kökenli birilerinin olması milli egemenliğe aykırıydı.
- Ordunun siyasetten ve siyasi işlerden uzaklaştırılması için Erkân-ı Harbiye Vekâleti kaldırılarak meclisin dışında Genelkurmay Başkanlığı kuruldu.
- Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kaldırılması ile ordu, siyasi işlerin dışına taşınmış ve ordu siyasetten ayrılmıştır.
- Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kaldırılması cumhuriyetçilik ilkesi ile ilgilidir.

» 1924 Anayasası

TBMM, Millî Mücadele'yi yönetebilmek ve ihtiyaç duyduğu yetkileri belirleyebilmek için 1921 yılında Teşkilat-ı Esasiye adında bir anayasa hazırlamıştı. Savaş şartlarına cevap verecek şekilde, kısa ve öz olarak hazırlanan bu anayasada temel hak ve özgürlüklerle ilgili kurallar yer almamıştı.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1921 Anayasası'nda değişiklik yapılmış; devletin yönetim şeklinin cumhuriyet, resmî dilinin Türkçe, dininin İslam olduğuna dair maddeler anayasaya eklenmişti.

TBMM, devletin temel kurumlarını ve yetkilerini belirlemek, vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini koruma altına almak için 20 Nisan 1924 tarihinde yeni bir anayasa hazırladı.

1924 Anayasası'nın Bazı Özellikleri

- Bu anayasadan 1928 yılında "Devletin dini İslam'dır." maddesi çıkarıldı. Böylece anayasa laik bir yapıya kavuştu.
- 1934 yılında kadınlara da seçme ve seçilme hakkını veren madde anayasaya eklendi. Böylece siyasal alanda kadın-erkek eşitliği sağlandı.
- 1937 yılında Atatürk ilkeleri bu anayasaya girdi.
- 1924 Anayasası'nın çıkarılması cumhuriyetçilik ilkesi ile ilgilidir.

Saltanatın
kaldırılması

1 Kasım 1922

Ankara'nın
başkent olması

13 Ekim 1923

Cumhuriyet'in
ilan edilmesi

29 Ekim 1923

Halifeliğin
kaldırılması

3 Mart 1924

Şerîye ve Evkâf
Vekâletinin kaldırılması

3 Mart 1924

Erkân-ı Harbiye
Vekâletinin kaldırılması

3 Mart 1924